

הלכות גזלה ואבדה

יש בכללן שבע מצוות שתי מצוות עשה, וחמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לגזל; (ב) שלא לעשק; (ג) שלא לחמד; (ד) שלא להתאנות; (ה) להשיב את הגזלה; (ו) שלא יתעלם מן האבדה; (ז) להשיב האבדה. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות גזלה ואבדה פרק א

א. כל הגזל את חברו שווה פרוטה עובר בלא תעשה, שנאמר "לא תגזל" (ויקרא יט, יג). ואין לוקין על לאו זה, שהרי הכתוב נתקו לעשה: שאם גזל, חייב להחזיר שנאמר "והשיב את-הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה, כג), זו מצות עשה. ואפלו שרף הגזלה אינו לוקה, שהרי הוא חייב לשלם דמיה, וכל לאו שנתן לתשלומין, אין לוקין עליו. ואסור לגזל כל שהוא, דין תורה. אפלו גוי עובד עבודה זרה, אסור לגזלו או לעשקו; ואם גזלו או עשקו, יחזיר.

ב. איזה הוא גזל, זה הלוקח ממון האדם בחזקה: כגון שחטף מטלטלין מידו, או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונטל כלים משם, או שתקף בעבדיו ובבהמתו ונשתמש בהן, או שירד לתוך שדהו ואכל פרותיה, וכל פיוצא בזה הוא הגזל, כענין שנאמר "ויגזל את-החנית מיד המצרי" (שמואל ב כג, כא; דברי הימים א יא, כג).

ג. איזה הוא עושק זה שבא ממון חברו לתוך ידו ברצון הבעלים, וכיון שתבעוהו כבש הממון אצלו בחזקה ולא החזירו: כגון שהיה לו ביד חברו הלואה או פקדון או שכירות, והוא תובעו ואינו יכול להוציא ממנו מפני שהוא אלם וקשה; ועל זה נאמר "לא-תעשק את-רעך" (ויקרא יט, יג).

ד. כל הגזל חייב להחזיר הגזלה עצמה, שנאמר "והשיב את-הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה, כג). ואם אבדה או נשתנת, משלם דמיה: בין שהודה מפי עצמו, בין שבאו עליו עדים שגזל הרי זה חייב לשלם הקרן בלבד. אפלו גזל קורה, ובנה אותה בבירה, הואיל ולא נשתנת, דין תורה הוא שיהרס את כל הבנין ויחזיר קורה לבעליה; אבל תקנו חכמים מפני תקנת השבים, שיהיה נותן את דמיה ולא יפסיד הבנין. וכן כל פיוצא בזה.

ה. אפלו גזל קורה, ועשה אותה בסכת החג, ובא בעל הקורה לתבע בתוך ימי החג נותן לו את דמיה. אבל אחר החג, הואיל ולא נשתנת ולא בנאה בטיט, מחזיר את הקורה עצמה.

ו. הגזל פחות משווה פרוטה אף על פי שעבר, אינו בתורת השב גזלה. גזל שלוש אגדות שוות שלוש פרוטות, והגזלו והרי שלשתן שוות שתי פרוטות, והחזיר לו שתיים חייב להחזיר השלישית, הואיל ובתחלה היתה שווה פרוטה. גזל שתיים שוות פרוטה, והחזיר אחת גזלה יש כאן, מצות השב גזלה אין כאן.

ז. הגזל את חברו בשוב, והחזיר לו גזלתו במדבר הרשות ביד הנגזל: אם רצה, נוטל. ואם לאו אומר לו איני נוטל.

אלא בִּישׁוּב, שְׁמָא תַּאנָּס מִמְּנִי כָּאן; וְהָרִי הִיא בְּרִשׁוֹת הַגְּזֻלָּן
וּבִאֲחֲרִיּוֹתוֹ, עַד שִׁיחֲזִירָנָה לוֹ בִּישׁוּב. וְכֵן בְּדַמִּי הַגְּזֻלָּה.

ח. הַגְּזֻלָּת אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִבְלִיעַ לוֹ בְּחֶשְׁבוֹן יָצָא. וְאִם הִחֲזִיר לְכִיסוֹ
שִׁישׁ בּוֹ מְעוֹת יָצָא, שְׁאֵדָם עָשׂוּי לְמִשְׁמַשׁ בְּכִיסוֹ בְּכָל שָׁעָה,
וְהָרִי מִנָּה הַמְּעוֹת שֶׁהִחֲזִיר לוֹ בְּכָלֵל מְעוֹתָיו, וּמִנֵּיין שֶׁלֹּא מִדַּעַת
פּוֹטֵר. וְאִם הִחֲזִיר לְכִיס שְׁאִין בּוֹ פְּלוּם לֹא יָצָא וְחַיֵּב בְּאֲחֲרִיּוֹת
הַגְּזֻלָּה, עַד שִׁיּוֹדִיעֵו שֶׁהִחֲזִיר לְכִיס פְּלוּנִי.

ט. כָּל הַחֹמֶד עֲבָדוֹ אוֹ אֲמָתוֹ אוֹ בֵּיתוֹ וְכָלְיוֹ שֶׁלְּחֲבֵרוֹ, אוֹ כָּל
דָּבָר שְׁאֵפְשָׁר לוֹ שִׁיקְנָהוּ מִמֶּנּוּ, וְהַכְּבִיד עָלָיו בְּרַעִים וְהַפְּצִיר בּוֹ
עַד שֶׁלְקָחוֹ מִמֶּנּוּ אֵף עַל פִּי שְׁנָתָן לוֹ דָּמִים רַבִּים הָרִי זֶה עוֹבֵר
בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר "לֹא-תַחֲמַד" (שְׁמוֹת כ, יג; דְּבָרִים ה, יז). וְאִין
לֹדִיקִין עַל לָאו זֶה, מִפְּנֵי שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה. וְאִינוּ עוֹבֵר בְּלֹאוֹ זֶה,
עַד שִׁיקַח הַחֶפֶץ שֶׁחֲמַד, כַּעֲנִיין שְׁנֵאמַר "לֹא-תַחֲמַד כֶּסֶף וְזָהָב
עֲלֵיהֶם, וְלִקְחֹתָ לָךְ" (דְּבָרִים ז, כה), חֲמוּד שִׁישׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה.

י. כָּל הַמִּתְאַוָּה בֵּיתוֹ אוֹ אִשְׁתּוֹ וְכָלְיוֹ שֶׁלְּחֲבֵרוֹ, וְכָל פִּיּוּצָא בִּהֵן
מִשְׁאָר דְּבָרִים שְׁאֵפְשָׁר לוֹ לְקַנּוֹתָן מִמֶּנּוּ פִּיּוֹן שֶׁחֲשַׁב בְּלָבוֹ הִיאֵךְ
יִקְנֶה מִמֶּנּוּ דָּבָר זֶה, וְנִפְתָּה לָבוֹ בְּדָבָר עֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר
"לֹא תִתְאַוָּה" (דְּבָרִים ה, יז); וְאִין תִּתְאַוָּה אֲלֹא בְּלָב בְּלָבָד.

יא. הַתְּאַוָּה מְבִיאָה לִידֵי חֲמוּד, וְהַחֲמוּד מְבִיא לִידֵי גְזֵל: שְׁאִם
לֹא רָצוּ הַבְּעָלִים לְמַכֵּר, אֵף עַל פִּי שֶׁהִרְבָּה לָהֶם בְּדָמִים וְהַפְּצִיר
בְּרַעִים יָבֹוא לִידֵי גְזֵל, שְׁנֵאמַר "וְחֲמָדוֹ בְּתִים וּגְזָלוֹ" (רֹאה מִיכָה
ב, ב). וְאִם עָמְדוּ הַבְּעָלִים בְּפָנָיו לְהַצִּיל מִמוֹנָם אוֹ מִנְעוּהוּ לְגֻזֵּל,
יָבֹוא לִידֵי שְׁפִיכוֹת דָּמִים. צֹא וּלְמַד מִמַּעֲשֶׂה אַחָאָב וְנָבוֹת.

יב. הֵא לְמַדָּת שֶׁהַמִּתְאַוָּה עוֹבֵר בְּלֹאוֹ אֶחָד, וְהַקּוֹנֶה דָּבָר
שֶׁהַתְּאַוָּה בְּהַפְּצִיר שֶׁהַפְּצִיר בְּבְעָלִים אוֹ בְּבִקְשָׁה מֵהֵן עוֹבֵר בְּשְׁנֵי
לָאוִיִן; לָכֵךְ נֵאמַר "לֹא-תַחֲמַד" (שְׁמוֹת כ, יג; דְּבָרִים ה, יז), "וְלֹא
תִתְאַוָּה" (דְּבָרִים ה, יז). וְאִם גְּזֵל, עֹבֵר בְּשְׁלוֹשָׁה לָאוִיִן.

יג. כָּל הַגְּזֻלָּת אֶת חֲבֵרוֹ שׁוּוֹה פְּרוּטָה כְּאִלוֹ נָטַל נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ,
שְׁנֵאמַר "כֵּן אֲרַחֲוֹת, כָּל-בָּצַע בָּצַע; אֶת-נַפְשׁ בְּעָלָיו יִקָּח" (מִשְׁלֵי
א, יט). וְאֵף עַל פִּי כֵן, אִם לֹא הִיָּתָה הַגְּזֻלָּה קִיָּמָת, וְרָצָה הַגְּזֻלָּן
לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וּבֹא מֵאֲלָיו וְהִחֲזִיר דָּמִי הַגְּזֻלָּה תְּקַנָּת חֲכָמִים
הִיא שְׁאִין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ, אֲלֹא עוֹזְרִין אוֹתוֹ וּמוֹחֲלִין לוֹ כְּדִי
לְקַרֵּב הַדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה עַל הַשָּׂבִים. וְכָל הַמְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ דָּמִי הַגְּזֻלָּה,
אִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הִמָּנּוּ.

הַלְבוֹת גְּזֻלָּה וְאַבְדָּה פֶּרֶק ב

א. הַגְּזֻלָּה שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּת, אֲלֹא הָרִי הִיא כָּמוֹת שֶׁהִיָּתָה אֵף עַל פִּי
שְׁנִיתִיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה, וְאֵף עַל פִּי שְׁמַת הַגְּזֻלָּן וְהָרִי הִיא
בֵּיד בָּנִיו הָרִי זֶה חוֹזֶרֶת לְבְעָלֶיהָ בַּעֲצָמָה; וְאִם נִשְׁתַּנָּת בֵּיד הַגְּזֻלָּן
אֵף עַל פִּי שְׁעֵדִין לֹא נִתִּיאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִמֶּנָּה קִנָּה אוֹתָהּ בְּשָׁנוּי,
וּמִשְׁלֵם דָּמֶיהָ כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה.

ב. וְדִין זֶה דִּין תּוֹרָה הוּא, שְׁנֵאמַר "וְהָשִׁיב אֶת-הַגְּזֻלָּה אֲשֶׁר
גְּזָל" (וִיקָרָא ה, כג). מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוֹ אִם הִיא כְּשִׁגְזֻלָּה, מִשְׁלֵם
אוֹתָהּ; וְאִם נִשְׁתַּנָּת בֵּידוֹ, מִשְׁלֵם דָּמֶיהָ.

ג. נתיאשו הבעלים ממנה, ולא נשתנת קנה הגזלן כל השבֿב שהשביחה אחר יאוש, ואינו משלם אלא כשעת הגזלה; ודבר זה מדבריהם, מפני תקנת השבים. וכשמחזיר הגזלה, שמין לו השבֿב ונוטל מן הנגזל.

ד. מכרה הגזלן או נתנה במתנה אף על פי שלא נשתנת הגזלה, אינה חוזרת בעצמה מיד הלוקח. הואיל ונתיאשו הבעלים, בין לפני מכירה ונתינה בין לאחר מכירה ונתינה קנה אותה הלוקח ביאוש ושנוי רשות.

ה. הגזל והשבֿיח, ומכר או הוריש לפני יאוש מה שהשבֿיח הוריש ומה שהשבֿיח מכר, וקנה לוקח או יורש את השבֿב, ונוטל דמי השבֿב מנגזל ומחזיר הגזלה, וחוזר הנגזל ונוטל דמי השבֿב מן הגזלן: שהרי לא נתיאש.

ו. וכן אם השבֿיח הלוקח או הורש, נוטל השבֿב מן הנגזל. מכר הגזלן לגוי אף על פי שהשבֿיח הגוי, חוזרת לבעליה. מכרה הגוי לישראל אחר שהשביחה הואיל והגזלן ישראל וזה שהיא בידו ישראל, קנה השבֿב; ואם תפס הנגזל, אין מוציאין מידו.

ז. כבר בארנו שהגזלה שהשביחה אחר יאוש או אחר שנשתנת השבֿב שלגזלן מפני תקנת השבים, אף על פי שהשביחה מאליה. פיצד: גזל פרה ונתעברה אצלו, בין שילדה קדם שתבעו בדין בין שעדין לא ילדה, גזל רחל ונטענה אצלו, בין שגזזה קדם שתבעו בדין בין שעדין לא גזזה הואיל ונתיאשו הבעלים, משלם כשעת הגזלה. ואם ילדה וגזזה, הגזות והולדות שלגזלן; ואם עדין לא ילדה ולא גזזה שמין לו, ונוטל השבֿב מן הנגזל, ומחזיר בהמה עצמה.

ח. גזל פרה מעברת, ונתיאשו הבעלים ואחר כך ילדה, רחל טעונה, ונתיאשו הבעלים ואחר כך גזזה משלם דמי פרה העומדת לילד, ודמי רחל העומדת לגזו. ואם לפני יאוש או קדם שנשתנת ילדה או גזזה הרי הגזות והולדות שלבעלים, ואף על פי שנתעברה או נטענה ביד הגזלן, הואיל ולא נתיאשו הבעלים ולא נשתנת הגזלה, ברשות בעליה היא עדין אף על פי שהגזלן חייב באנסיה.

ט. גנב או גזל, והקדיש וטבח אחר שנתיאשו הבעלים הרי היא ברשות הגזלן משעה שהקדישה בלבד, כדי שלא יהא חוטא נשכר; וכל ולדותיה וגזותיה משעת גנבה עד שעת הקדש, שלבעלים.

י. במה דברים אמורים, בשבֿב הבא מאליו, כגון גזות וולדות. אבל אם היתה כחושה ופטמה אפלו לפני יאוש, נוטל מן הנגזל שבֿב הפטום. וכן כל פיוצא בזה משבֿב שיש בו הוצאה.

יא. שנוי החוזר לבריתו, אינו שנוי. פיצד: הגזל עצים ודבק אותן במסמרים, ועשה מהן תבה אינו שנוי: שהרי אפשר לפרק אותן, והן חוזרין לוחות כשהיו. גזל עפר, ועשהו לבנה לא קנה: שאם ידק הלבנה, תחזור עפר כשהיתה. גזל לשון שלמתכת, ועשהו מטבע לא קנה: שאם יתוך המטבע, יחזור לשון כשהיתה. וכן כל פיוצא בזה.

יב. אבל הגזל עצים ושפן וקצצן, או חפר בהן ועשאן כלים,

או שגזל צמר וצבעו, או נפצו ולבנו, או שגזל טוי ועשהו בגדים, או שגזל לבנה ועשאה עפר, או אבנים וסתתן, או מעות והתיכן הרי זה שנוי בידו: שאם יעשה אותן מעות אחרות, פנים חדשות הן. וכן כל פיוצא בזה.

יג. הגזל מעות ישנות, ושפן וחדשן לא קנה: שהרי מתישנין, וחוזרין כשהיו. גזל מעות חדשים, וישנם קנה: שאם יחדש אותן, פנים חדשות הן. גזל דקל מחבר, וקצצו לא קנה, אפלו כרתו חליות חליות. עשהו קורות, קנה. גזל קורות גדולות, ועשאן קטנות לא קנה; קצצן לוחות, עד שנשתנה שמם קנה. גזל לולב, והפריד עליו קנה העלים. גזל עלים, ועשאן הפיה קנה.

יד. גזל טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור הרי זה שנוי בידו, וקנהו; ומשלים כשעת הגזלה, ואף על פי שלא נתיאשו הבעלים.

טו. גזל כלי ושברו אין שמין לו הפחת, אלא משלים דמיו; והכלי השבור שלגזלן. ואם רצו הבעלים לטל הכלי השבור נוטלין, ומשלים הפחת: שזו תקנה היא לבעלים; ואם לא רצו בה, הרשות בידן. וכן כל פיוצא בזה.

טז. גזלה שלא נשתנת, והוקרה אף על פי שנתיאשו ממנה הבעלים הרי זו חוזרת לבעליה, ואין לגזלן בה כלום: שלא תקנו לגזלן את השבח אחר יאוש, אלא כגון שבח גזות וולדות; אבל שבח היקר אם היתה הגזלה קימת, חוזרת בעיניה ואינו זוכה בו.

הלכות גזלה ואבדה פרק ג

א. הגזל חבית שליין מחברו, והרי היא שווה דינר בשעת הגזלה, והוקרה אצלו ועמדה בארבעה אם שבר את החבית או שתה אותה או מכרה או נתנה במתנה, אחר שהוקרה משלים ארבעה, כשעת הוצאה מן העולם: שאלו הניחה, היתה חוזרת בעצמה. נשברה מאליה או אבדה משלים דינר, כשעת הגזלה.

ב. היתה שווה בשעת הגזלה ארבעה, ובשעת הוצאה מן העולם דינר משלים ארבעה, כשעת הגזלה, בין ששבר אותה או שתאה, בין שנשברה או אבדה מאליה. וכן כל פיוצא בזה.

ג. הגזל חותל שיש בו חמשים תמרים, וכשימכר החותל כלו כאחת ימכר בתשעה, וכשימכר אחת אחת ימכר בעשרה אינו משלים אלא תשעה, ואין הנגזל יכול לומר לו אני אחת אחת הייתי מוכר. וכן הדין במזיק, וכן כל פיוצא בזה בנכסי הדיוט; אבל בהקדש, אינו כן אלא משלים עשרה.

ד. גזל בהמה והזקינה, או כחשה כחש שאינו יכול לחזר, גזל עבדים והזקיניו, או כחשו כחש שאינו יכול לחזר, כגון חלאים שאין להם רפואת תעלה, או שגזל מטבע ונסדק או פסלו המלך, או שגזל פרות והרקיבו כלן, או יין והחמיץ הרי זה כמי שגזל כלי ושברו, ומשלים כשעת הגזלה.

ה. אבל אם גזל בהמה ועבדים, וכחשו כחש שאפשר לחזר, או

שְׁגֹזֵל מִטְבַּע וְנִפְסֵל בְּמַדִּינָה זֹה, וְהָרִי הוּא יוֹצֵא בְּמַדִּינָה אַחֶרֶת, אוֹ שְׁגֹזֵל פְּרוֹת וְהִרְקִיבוּ מִקְצָתָן, אוֹ תְרוּמָה וְנִטְמָאת, אוֹ שְׁגֹזֵל חֶמֶץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסֶח, אוֹ בַהֲמָה וְנִעְבְּרָה בָּהּ עֶבְרָה, אוֹ נִפְסְלָה מִלִּקְרָב, אוֹ שֶׁהִיתָה יוֹצֵאתָ לְהַסְקֵל אוֹמֵר לוֹ הָרִי שֶׁלְךָ לִפְנֵיךָ, וּמַחֲזִיר אוֹתָהּ בְּעֶצְמָהּ.

ו. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהֲחִזִּיר הַגִּזְלָה. אֲבָל אִם נִשְׁרָפָה הַגִּזְלָה, אוֹ אֲבָדָה אַחֵר שֶׁנֶּאֱסָרָה בַּהֲנָאָה חַיֵּב לְהַחֲזִיר לוֹ דָּמֶיהָ כְּשֶׁעֲתָה הַגִּזְלָה. לִפְיֶכָךְ אִם כָּפַר בּוֹ אַחֵר שֶׁנֶּאֱסָרָה בַּהֲנָאָה, וְנִשְׁבַּע חַיֵּב לְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאֲשָׁם.

ז. הַגִּזְזֵל בַּהֲמָה וְנִשָּׂא עָלֶיהָ מִשָּׂא, אוֹ רֶכֶב עָלֶיהָ, אוֹ חֶרֶשׁ בָּהּ אוֹ דָּשׁ בָּהּ וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, וְהִחֲזִירָהּ לְבַעֲלֶיהָ אֵף עַל פִּי שֶׁעָבַר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, אֵינּוּ חַיֵּב לְשַׁלֵּם כָּלוּם: שֶׁהָרִי לֹא הִפְסִידָהּ, וְלֹא הִכְחִישָׁהּ. וְאִם הִחֲזֹק אָדָם זֶה לְגֹזֵל אוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים אֵלָיו, פָּעַם אַחֵר פָּעַם קוֹנְסִין אוֹתוֹ, וְאִפְלוּ בַּחוּצָה לְאֶרֶץ, וְשָׁמִין הַשָּׂכָר אוֹ הַשִּׁבְחָה שֶׁהִשְׁבִּיחַ בַּבַּהֲמָה, וּמִשְׁלֵם לְנִגְזֵל.

ח. הַתּוֹקֵף עָבְדוֹ שֶׁלְּחִבְרוֹ, וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה, וְלֹא בָטְלוּ מִמְּלָאכָה אַחֶרֶת פְּטוּר, שְׁנוּחַ לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא יִבְטֹל עָבְדוֹ; וְאִם בָּטְלוּ מִמְּלָאכָה אַחֶרֶת, מִשְׁלֵם לוֹ כְּפוּעֵל.

ט. הַתּוֹקֵף סְפִינָתוֹ שֶׁלְּחִבְרוֹ, וְעָשָׂה בָּהּ מְלָאכָה אִם אֵינָה עֲשׂוּיָה לְשָׂכָר שָׁמִין כְּמָה פְּחָתָהּ, וּמִשְׁלֵם. וְאִם הִיא עֲשׂוּיָה לְשָׂכָר אִם יֵרֵד לָהּ בְּתוֹרַת שְׂכִירוֹת, הוּאִיל וְיֵרֵד שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת אִם רָצָה הַבַּעַל לְטַל שְׂכָרָהּ, נוֹטֵל; רָצָה לְטַל פְּחָתָהּ, נוֹטֵל. וְאִם יֵרֵד לָהּ בְּתוֹרַת גִּזְלָה, נוֹתֵן הַפְּחָת. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה.

י. הָדָר בַּחֲצַר חִבְרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ אִם אוֹתָהּ חָצַר אֵינָה עֲשׂוּיָה לְשָׂכָר אֵינּוּ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר, אֵף עַל פִּי שֶׁדָּרָךְ זֶה הָדָר לְשָׂכָר מְקוֹם לַעֲצֻמוֹ: שֶׁזֶּה נִהְנֶה, וְזֶה לֹא חָסֵר. וְאִם הִחֲצַר עֲשׂוּיָה לְשָׂכָר אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין דָּרָךְ זֶה לְשָׂכָר, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר: שֶׁהָרִי חָסְרוֹ מִמוֹן.

יא. מִי שֶׁהָיָה לוֹ צֶמֶר וְסַמְנִין שְׂרוּיִין, וּבֹא אֶחָד וְצָבַע הַצֶּמֶר בְּסַמְנִין שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ חִבְרוֹ מִשְׁלֵם לוֹ דָּמֵי מָה שֶׁהִפְסִיד בַּצֶּמֶר, וְאֵינּוּ מַחֲשִׁב לוֹ שִׁבְחָה סַמְנִין שֶׁעַל גִּבֵּי הַצֶּמֶר. וְאִם תִּפֹּס הַנֶּזֶק דָּמֵי מָה שֶׁחָסְרוֹ מִן הַסַּמְנִין, אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

יב. הַשּׁוֹלַח יָד בַּפִּקְדוֹן בֵּין שֶׁשָּׁלַח יָד בְּעֶצְמוֹ, אוֹ עַל יָד בְּנוֹ וְעָבְדוֹ וְשִׁלּוּחוֹ הָרִי זֶה גִּזְלָן, וְנִתְחַיֵּב בְּאַנְסִיו, וְנִעֲשֶׂת הַגִּזְלָה בְּרִשׁוֹתוֹ, כְּדִין כָּל הַגִּזְלָנִים.

יג. חָשַׁב לְשָׁלַח יָד בַּפִּקְדוֹן אֵינּוּ חַיֵּב בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּשְׁלַח יָד. וּמִשְׁשָׁלַח יָד, נִתְחַיֵּב בּוֹ: אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָסֵר מִמֶּנּוּ כָלוּם, אֲלֹא נִטֵּל הַפִּקְדוֹן מִמְּקוֹם לְמְקוֹם בְּרִשׁוֹתוֹ כְּדִי לְשָׁלַח בּוֹ יָד הָרִי זֶה חַיֵּב, שֶׁשְּׁלִיחוֹת יָד אֵינָה צָרִיכָה חֲסֵרוֹן.

יד. הַגִּבְיָה אֶת הַחֲבִית לְטַל מִמֶּנָּה רִבְעִית נִתְחַיֵּב בְּאַנְסִיָּה, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָטַל. אֲבָל אִם הַגִּבְיָה אֶת הַכִּיס לְטַל מִמֶּנּוּ דִּינָר, וְכִיּוֹצֵא בַּכִּיס מִדְּבָרִים שֶׁאֵינָן גּוֹף אֶחָד הָרִי זֶה סָפֵק אִם נִתְחַיֵּב בְּכָל הַכִּיס, אוֹ לֹא נִתְחַיֵּב אֲלֹא בְּדִינָר בִּלְבָד.

טו. הָיוּ פְּרוֹת מִפִּקְדִין אֲצִלּוֹ, וְנִטֵּל מִקְצָתָן אֵינּוּ חַיֵּב אֲלֹא בְּאַחֲרִיּוֹת הַפְּרוֹת שֶׁנִּטֵּל; וְשָׂאֵר הַפִּקְדוֹן הַמִּנָּח בְּמִקְוָמוֹ, הָרִי

הוא ברשות בעליו. ואם נפסד השאר מחמת זה שנטל, חייב בכל.

זו. כיצד: הטה את החבית במקומה, ונטל ממנה רביעית או יתר אם נשברה אחר שנטל, והיא במקומה אינו חייב אלא במה שנטל, שהרי לא הגביה החבית; ואם החמיצה, משלים את דמי כלה כשעת הגזלה. וכן כל פיוצא בזה.

יז. הכופר בפקדון בבית דין אם היה ברשותו בעת שכפר נעשה עליו גזלן, וחייב באנסיו.

יח. השואל שלא מדעת הבעלים, הרי זה גזלן. היה כלי ביד בנו של בעל הבית, או ביד עבדו, ולקחו אחד מהן ונשתמש בו הרי זה שואל שלא מדעת, ונעשה ברשותו, ונתחייב באנסיו, עד שיחזירונו לבעלים; לפיכך אם החזירו לקטן שהיה בידו, או לעבד, ואבד מהן או נשבר חייב לשלם. וכן כל פיוצא בזה.

יט. החוטף משכון מיד הלווה שלא ברשות בית דין הרי זה גזלן, אף על פי שהוא חייב לו. ואין צריך לומר אם נכנס לתוך בית חברו ומשכנו שהוא גזלן, שנאמר "בחוץ, תעמד" (דברים כד, יא).